

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

IV. Letnik

V Ljubljani 1. decembra 1903.

Št. 23.

Poezija dela.

Predaval na pedagoško-katehetskem tečaju v Solnogradu dr. Otto Willman.

(Konec.)

Brezmernost pa se nikakor ne sklada z bistvom dela. Prav to je njegov najvažnejši psihološki in etični učinek, da gibanju moči določi gotovo smer in mero. Mera dela pa je izdelek, na katerega se delo nanaša. In to umerjeno delo je vir drugim čustvom in drugim pesmim, kot jih rodi veselje na samem gibanju moči: čustvom veselja nad ustvarjanjem novih reči.

Narodna ekonomija uči, da delo pretvarja reči v dobra; dobra se imenujejo po tem, ker nudijo nekaj dobrega, razveseljujočega, lepega. In veselje nad lepoto, katero ustvarja delo, veselje nad narejanjem raznih stvari, postane tudi vir poezije. V Goethejevi zapuščini so nedavno našli neko mično pesmico, ki izraža veselje nad lepoto in nje ustvarjanjem. Za „moto“ si je vzel pesnik latinski verz:

*Nec factas solum vestes spectare iuvabat
Tum quoque dum fierent, tantus decor affuit arti.*

Slovensko bi rekli: „Ne le narejeno obleko gledati, nas razveseljuje, temuč tudi takrat, ko se je narejala, je imelo delo veliko mikavnega.“

Pesnik sam občuti veselje nad svojim delom. Grki so nazivali delavca ποιητής od glagola ποιέιν delati. In tako je obratno v vsakem delu, ustvarjanju nekaj poetičnega.

Prav tisto delo z ognjem, ki se nam kaže v tako strašni svetlobi, opevajo pesniki kot ustvaritelja krasnih reči. Homer in Vergil nas vodita v Hefajstovo delavnico, da nam razkazujeta Ahilov in Enejev ščit. Že Lessing je pripomnil v Laokoonu, da pesnika namenoma ne opisujeta teh del, temuč nam pripovedujeta, kako nastanejo. Sploh imajo epski pesniki veselje nad dejanjem in isto prisojajo tudi svojim poslušavcem. — Tudi v nemških pravljicah je najti slične poteze. Vrlina ostrega meča se ne izraža z opisovanjem, temuč s tem, da se poroča, kaj se z njo izvrši: meč preseka najmočnejši sklep, najtežjo verigo, a prvi poskus je ta, da prereže volneni kosmič, ki plava v potoku, če se mu nasproti drži.

Kovača si je vzel za zgled srednjeveški pesnik Konrad iz Virzburga, ki nazivlja svoje pesnikovanje klepanje in vlivanje, svojo pesem o blaženi devici Mariji pa „zlatu kovačnico“.

Pesniški proizvod, v katerem se posebno izraža veselje nad delom, je Schillerjeva „pesem o zvonu“, katera je imela izprva biti naslovljena „pesem zvonarjev“. Izpričuje nam h krati, da pesem delavce še v višjem pomenu združuje, kakor to stori pesem zabijačev. Pesem in govor pretvarjata delavnico v duhovno jednoto in združujeta delavce z nevidljivo vezjo. Delo in poezija se kažeta kot cveta istega debla: zavesti o celokupnosti delavske zadruge. To je socialna stran poezije in dela. Enaki bratje, enake pesmi.

Pri tem se nam vzbujata spomin na srednjeveško poezijo mojstrov (Meistergesang), kjer je bila poezija tesno združena z drugimi strokami mojstrskega dela. Tu je bilo najpopolnejše izraženo pobratimstvo poezije in dela; ne sicer najvišje poezije, pa vendar take, ki se v njej zrcali dovršenost dela in zavest skupnosti. Mladi Goethe je naslikal podobo mojstra te pesniške družbe v pesmi: „Hans Sachsens poetische Sendung.“ Tu nam opisuje, kako norimberški pevec odloži delavski predpasnik, obleče praznjo suktnjo, in počiva od težkega dela, kako ga pa pomladno solnce izpodbuja k novemu delu, da bi v pesmih izrekel to, kar se mu v srcu skriva.

Starejše slovstvo nudi marsikaj, kar lepo označuje poezijo in nravni pomen dela. Krasno knjigo je o tem predmetu napisal znani oče Abraham a Sancta Clara („Etwas für Alle, ein Buch für jeden Stand“). Pri vsakem rokodelstvu navaja, kaj pravi o njem sveto pismo, v katerih legendah se opisuje, kateri stari klasiki je proslavljajo; vmes so vpletene resne in šaljive zgodbe o rokodelcih; marljivi delavec se hvali, leni pa šiba; svež humor poživlja spis; prozi so pridejani še verzi: vse je poetično tudi brez ritma in verza.

O ritmu dela sme že govorili, a nismo še omenili onega ritma, ki obstoji v vedno se ponavljajočih presledkih, katere ureja narava sama. Take vrste delo je poljedelstvo, katero natanko določa koledar.

Zato poljedelstvo vzbujata in goji zmisel za red, nravnost, vstrajnost. Ni čuda, da se kmet drži tega, kar je prejel od svojih pradedov, da se njegovo delo giblje vedno v istem tiru, da orje, seje in kosi, kakor nekdanj ob času prednikov. Pomenljivo so pripisovali stari Grki in Rimljani darove poljedelstva boginji „Cereri“, ki je z njimi prinesla ljudem postave in red

življenja, darove drugačne vrste, kakor so bili Prometejevi. Stari pesniki mnogokrat opevajo poljedelstvo. Znan je Horacijev izrek: „Beatus ille, qui procul negotiis paterna rura bobus exercet suis.“ In Vergiliju je zaklical prav iz srca: „o fortunatos nimium sua si bona norint agricolae.“ Mične podobe poljedelstva nahajamo pogosto tudi v svetem pismu. Knjiga But je poljedelska idila, od pluga je poklical Elija svojega naslednika Elizeja in krasno opeva psalm 64. blagoslov, katerega Bog daruje zemlji tekom leta.

Šolske hranilnice v Avstriji.

Kontrolor Jos. Zahner je dné 18. oktobra t. l. poročal v „Katol. šolskem društvu“ o sedanjih hranilnih napravah na avstrijskih šolah. Iz tega poročila, katerega je objavil list „Die kathol. Volksschule“, 1903, str. 467, podajamo tudi svojim čitateljem nekatere podatke, zlasti, ker je želeti, da bi se tudi v vseh naših ljudskih šolah vpeljala ta prekoristna naprava.

Po podatkih statistične osrednje komisije je bilo ob ljudskošolskem popisovanju, dné 15. maja 1900, 332 šolskih hranilnic. V zadnjem času pa se je zlasti na Koroškem in na Češkem ustanovilo okoli 230 novih; tako, da štejemo sedaj v tostranski državni polovici okoli 562 takih hranilnic.

Prihranke učencev nalaga

pri poštni hranilnici	490 šol,
„ Raiffeisenovih hranilnicah	72 „
„ posojilnicah	4 šole in
„ hranilnicah	2 šoli.

Po posameznih kronovinah se razdelé šolske hranilnice kakor sledi:

Avstrijsko pod Anižo ima	34 šol hran.,	
Avstrijsko nad Anižo	9 „ „	
Salcburško	4 „ „	
Štajersko	14 „ „	
Koroško	212 „ „	
Kranjsko	3 „ „	(kje?)
Primorsko	12 „ „	
Tirolsko	10 „ „	
Predarlško	2 „ „	
Češko	108 „ „	
Moravsko	30 „ „	
Šlezko	15 „ „	
Gališko	4 „ „	
Bukovina	2 „ „	
Dalmacija	103 „ „	
Skupaj	562 šol. hran.	

Koliko znašajo prihranjene vsote, o tem se še ni moglo dobiti natančnih podatkov. Natančneje podatke o vsaki šolski hranilnici je podala le Dalma-

cija. Pohvalno pa se povsodi izražajo o Raiffeisenovkah, katere jako pospešujejo šolske hranilnice. Mnoge Raiffeisenovke darujejo učencem prve vloge in darujejo vsakemu učencu, ko zapusti šolo vloge po 2—4 krone. Učitelji so se prepričali, da so skoro vsi učenci, ki so prejeli v dar začetne vloge, prav marljivo dalje varčevali.

Upravljanje teh hranilnic je na raznih šolah jako različno. Učitelji, ki so bili uverjeni o potrebi in koristi varčevanja med šolsko mladino, so šolske hranilnice prostovoljno ustanovili in upravljanje istih po svoje uredili. Nekateri sprejemajo hranilne karte ali pa denar ter ga potem nalagajo pri raznih hranilnih zavodih, na treh šolah pa ima vsak učenec, ki hoče varčevati, svojo, z lastnim imenom zaznamenovano hranilno posodico („šparovec“), v katero vlaga manjše zneske, dokler ne doseže primerne vsote, ki se potem naloži v kaki hranilnici.

Jednotna organizacija šolskih hranilnic v zvezi s poštno hranilnico je uvedena le v šolah na Koroškem in v Dalmaciji.

Predavatelj je nato pobijal še ugovore nasprotnikov šolskih hranilnic in dokazoval, kako velikega vzgojnega pomena so iste, ker tu se ne vadi učenca le varčnosti, temveč tudi samozatajevanja, zdržnosti, zmernosti, reda, skrbnosti in drugih enakih lepih lastnosti. Končno je izrekel željo, da bi se enake hranilnice uvedle tudi na obrtnih nadaljevalnih šolah. J. N

LISTEK.

Osoda domačega učitelja v prošlih časih.

„Kijevska Starina“ je priobčila v 1. številki 1895. pod naslovom: Slučaj iz guvernerskega življenja. (Listek k zgodovini Perejaslavskega semenišča v prvi polovici XVIII. stoletja) — sledečo prigodbo:

V prvi polovici XVIII. stoletja, ko naši zavodi za vzgojo duhovnikov še niso bili preskrbljeni v materijalnem oziru od strani vlade (z redkimi in neznatnimi izjemami), morali so njihovi gojenci, posebno pa otroci revnih starišev in nesrečne sirote, živeti zelo trpko življenje. Cesto niso imeli koščeka vsakdanjega kruha, in kadar so trpeli mučni glad, morali so se zatekati k neprijetnemu sredstvu, — hoditi po ulicah in prositi krščanske miloščine. Celo odrastli študenti, tudi ti so bili neredko „kruhorborci“ v pravem pomenu besede.

Kako srečni so bili torej ti učeči reveži, ki so prišli k odličnim ljudem za repetitorje ali guvernerje (po tedajšnjemu — za inspektorje, t. j. domače učitelje) in so bili za njih trud nakrmljeni in odeti! Toda tudi ta sreča, (ki je zadela, seveda, samo nadarjenejše in sposobnejše dijake), očevidno ni bila vselej v radost njim, ki so je bili deležni Za primer navedem slučaj iz guvernerskega življenja, ki se je prigodil leta 1746. (Povzet iz arhivnih dokumentov.)

L. 1745. se je obrnil župan Perejaslavskega magistrata, Kiril Savonov, s prošnjo do prefekta Perejaslavskega semenišča, Grigorija Ginovskega, da bi dal dijaka Perejaslavskega semenišča, slušatelja retorike, Mihajla Polonskega, za inspektorja njegovemu sinu. Prošnja se je izpolnila.

Sin Savonova najbrže da ni bil blestečih darov in se ni odlikoval s posebnimi sposobnostimi, a guverner Polonskij je verjetno da znal častitljivi verz, s katerim so se navadno končale latinsko-poljske slovnice tega časa:

„Rozga, duch swięty, kości nie przelomie,
a rozum bardzo v glovy vygonie.“

Po naše:

„Šiba, duh sveti, kosti ne polomi,
a rozum zelo v glavo nagoni.“

In glej, 10. julija 1746 je hotel inspektor Polonskij nekoliko vzpodbuditi svojega gojenca in „bíl ga je s šibo“. . . . Župan se je razsrdil na repetitorja radi njegovega početja in na večer ukazal je svojim služabnikom „vleči Polonskega za lase v klet, kjer ga je velel bíti na pol do smrti, in dal mu je udarcev z bičem nad dvesto.“ Zaman je nesrečni repetitor kričal na vse grlo; pomoči ni priklical nobene, a je le še bolje vzbesil župana, ki ga je vže pričel daviti tako, „da je vse grlo obdril“. . . . Zjutraj drugega dne se je obrnil Polonskij s pritožbo proti županu do svojega semeniškega prefekta in s pismeno vlogo do Nikodema, škofa Perejaslavskega in Borispoljskega. Prefekt semenišča, učitelj retorike Grigorij Ginovskij se je toplo zavzel za svojega nesrečnega gojenca, ter je skupaj s svojim tovarišem v službi v semenišču, učiteljem poetike Simeonom Prokopovičem, tudi napisal prošnjo škofu Nikodemu, v kateri najponižnejše prosi „satisfakcije“ od Savonova za njegovo nečloveško postopanje z „inšpektorjem Polonskim, iz česar je sledila sramota in ponižanje za njegovo Perejaslavsko semenišče.“ (V tej prošnji je bilo pripomnjeno, da je vže v prošlem letu 1745. Savonov neusmiljeno bíl Polonskega, a ga prosil oproščenja.)

Škof Nikodem je še tega dne izročil zadevo Perejaslavskemu duhovnemu konzistoriju. Konzistorij je nemudoma ukrenil poizvedovanje (t. j. preiskavo) repetitorja Mihajla Polonskega. Pri preiskavi se je dognalo, da je „zadi na obeh straneh strašno razbit, kjer so sinje krvavi znaki in na grlu štiri krvave praske od nohtov“, („sicer ni bilo na njem ničesar opaziti“, pri pomnil je konzistorij). Z akti preiskave poslal je konzistorij tudi „promemorijo“ v pisarno Perejaslavskega polka, v kateri zahteva „neodložljivega sodnjiskega ukaza“ proti županu Savonovu.

Kaj je storila polkova pisarna, ko je prejela konzistorijevo promemorijo, iz dokumentov shranjenih v arhivih ni razvidno, toda iz daljšega razvoja zadeve se zamore smelo sklepati, da je privlekla župana Savonova k preiskavi 18. julija. Da bi zmanjšal svojo krivdo in izognil se odgovornosti, zatekel se je Savonov k sledečemu sredstvu. Dné 17. dotičnega meseca je položil svojega sina v postelj, kakor da bi bil težko bolan radi inštruktorjevega trpinčenja, — in poklical svečenika Perejaslavske grajske cerkve sv. Trojice, — Simeona Prohoroviča, da bi ga spovedal in previdel s svetimi zakramenti. Na ta način se je pri preiskavi proti Savonovu dognalo, „da je bil bolje mučen njegov sin, kakor inšpektor Polonskij“. V takem smislu se je potem tudi sporočilo iz polkove pisarne v duhovni konzistorij.

Konzistorij je sklenil z nova pregledati županovo preiskavo in je poklical k zaslišanju tudi svečenika Prohoroviča. Tu se je odkrila županova zviijača. Prohorovič je objavil 18. julija v duhovnem konzistoriju, da je 17. t. m. o „polnoči“ župan Savonov poslal k njemu svojega služabnika Levka Tertičnika s prošnjo, da bi prišel spovedati njegovega sina. „Jaz sem se“

rekel je svečenik, „odpravil. Pri čitanju molitev pred spovedjo je županov sin ležal. Po spovedi mi je rekel župan, da je njegov sin bolan od straha in pretepanja. Toda 18., med službo božjo, poslal je župan k meni „uradnega slugo“ s prošnjo, da bi prinesel njegovemu sinu sv. popotnico. Ko sem prišel s sveto popotnico na dom, vstal je županov sin iz postelje, stojé poslušal molitve, in pristopivši brez vsake opore k svetim tajnostim, se dvakrat priklonil.“ A glavno je bilo, kar je svečenik pristavil, da je bil županov sin „13. t. m. v cerkvi sv. Trojice zdrav pri službi božji in je na levi strani pel.“ To je konečno podkopalo vsako vero v bolezen županovega sina vsled inšpektorjevega kaznovanja in Perejaslavski konzistorij je poslal drugo promemorijo v polkovo pisarno, proseč, da bi „pravično in neodložno, kakor zahtevajo ukazi Njih imperatorskega Veličanstva in Prava Male Rosije, izrekli sodbo nad županom, ker je „dal v klet zapreti“ semeniškega dijaka Polonskega, „kakor bi bil kak tat ali razbojnik“ in tam „mučiti“.

Zadeva je šla znova v polkovo pisarno, — in kmalu zamolkla. . . . Videvši, da župan Savonov „nikakor noče dati zadoščenja za sramočenje“, obrnil se je Mihajl Polonskij 7. prosinca 1747. leta zopet do škofa Nikodema s prošnjo, da bi „ne pripustil ga skrajno osmešiti“ in poslal v polkovo pisarno „novo promemorijo“. Nato je konzistorij 16. prosinca sklenil pisati županu, da bi odškodoval Mihajla Polonskega za storjeno mu „škodo in nečast“, z grožnjo, da ako ga ne zadovolji, bo poslal novo „promemorijo“ v vojaško pisarno „o odškodnini po izreku sodnjstva“ 18. d. m. je župan Savonov naznanil gospodom konzistorom, da je njihovo pisanje prejel s „spoštovanjem“, in odgovarja, da, kakor je poprej bil namenjen dati učencu retorike v nagrado za nečast 5 rubljev, tako tudi sedaj pri tem ostaja, kajti „poboj ni izšel prvič od mene, ampak od njega nad mojo detino“. . . . „a ako bode Polonskij želel po povelju sodnjstva kaj od mene dobiti, bom moral se zagovarjati.“

— S tem končajo ti akti, ki so se ohranili do današnjega dne. Iž njih je težko uganiti, kako se je končala ta pravda tepenega učitelja z županom. Toda tudi ako ne znamo konca, slika ona dosti jasno bedno življenje domačega učitelja v onih časih.

L. Lenart.

D o p i s i.

Iz Idrije. Vsega pomilovanja vredni so oni liberalni učitelji, katerim je stanovsko glasilo „Učiteljski Tovariš“. Največje budalosti in laži, katere jim ta list prinaša na svojem cunjastem papirju, ti ljudje sveto verujejo in jih imajo za popolno resnico; ker, ako bi jih ne verovali, bi tako lažnjivemu listu že davno pokazali vrata. Kako zlobno-lažnjiva so poročila tega lista, naj dokažejo sledeče vrstice,

Neimenovanega čopisnika zelo peče občni zbor „Podružnice Slomškove zveze v Idriji“, in zato v svoji nejevolji ni mogel

druzega storiti, kakor v 33. številki poslata v svet sledečo debelo laž: „Izrekli smo namreč (na občnem zboru) priznanje in neomajeno zaupanje dr. Šusteršiču, dekanu Arkotu, učitelju Jakliču in ostalim klerikalnim poslancem, ker so z obstrukcijo v kranjskem deželnem zboru onemogočili regulacijo učiteljskih plač ter tako tudi posredno zakrivali, da ne bodo še dolgo izboljšali plač učiteljstvu c. kr. rudniške šole v Idriji.“

Da katoliško-narodni poslanci niso onemogočili regulacije učiteljskih plač, temveč liberalci, in da jih bo za v bodoč-

nost onemogočil še posebno „Učiteljski Tovariš“, s tem mi pač ni treba izgubljati besed, ker je to vsakemu, ki hoče resnico priznati, jasno kot beli dan.

Pač pa moramo resnici na ljubo in v sramoto liberalnih poslancev, dr. Majarona in dr. Ferjančiča, pribiti, da ima idrijsko učiteljstvo dovolj vzroka izrekati priznanje katoliško-narodnim poslancem, a še več vzroka pa izreči grajo in nezaupanje liberalnima zastopnikoma idrijskega mesta!

Kdo se je že kdaj zavzel za učiteljstvo c. kr. rudniške ljudske šole? Katoliško-narodni poslanci so to že pogosto storili, liberalni pa že nikdar! Da, še več! Državni poslanec idrijskega mesta, dr. Ferjančič je kar kratkomalo zavrnil idrijsko učiteljstvo, ko se je obrnilo do njega s prošnjo, naj kaj stori za zboljšanje plač, rekoč: „Kaj pa hočete, saj imate že tako po 100 gl. več kakor drugi deželni učitelji.“ Tudi na dr. Majarona, bivšega idrijskega deželnega poslanca, se je obrnilo idrijsko učiteljstvo; a nikdar se ni izvedelo, da bi bil le kdaj odprl usta v naš prid.

Pa ne le, da nista ničesar storila, temveč še nasprotovala sta izboljšanju naših plač, ker sta glasovala z drugimi liberalci vred proti nujnemu predlogu dež. poslanca M. Arko ta, ki je v svojem govoru odkril najhujšo rano na idrijski šoli, namreč z drugimi stanovi neprimerno nizke plače učiteljstva. Ne le, da liberalna obstrukcija v finančnem in ustavnem odseku zavira izboljšanje učiteljskih plač sploh na Kranjskem, liberalci tudi idrijskemu učiteljstvu niso privoščili koščeka boljšega kruha, katerega bi ne plačala dežela, temveč država.

Za idrijsko učiteljstvo pa se ni oglasil samo dekan M. Arko v zadnjem zasedanju deželnega zbora, temveč je isto storil tudi že državni poslanec Povše v proračunski debati leta 1901. in že preje državni poslanec dr. Krek. Torej edino le naši možje!

To so dejstva, katerih ne more nihče utajiti, in ki odločno pričajo, da so bili katoliško-narodni poslanci vedno naklonjeni idrijskemu učiteljstvu; vedno nasprotni pa so mu bili liberalci! Kdor pa trdi drugače, je — lažnik!

Šolske vesti.

Razpisane učiteljske službe. Na dvo-razrednici v Trati je drugo učno mesto s postavnimi dohodki stalno namestiti. Prošnje do 10. decembra na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju. V šolskem okraju ljubljanska okolica so razpisana sledeča učna mesta: 1. služba nadučitelja na dvo-razrednici v Preski, 2. služba nadučitelja na dvo-razrednici v Sostrem, 3. učno mesto na deškem oddelku štirirazrednice na Vrhniki, katero se pa odda le moški učni osebi, 4. učno mesto na štirirazrednici

pri Devici Mariji v Polju, kjer se bodo tudi le moški prosilci upoštevali. Prošnje do 18. decembra na c. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani.

Izpremembe pri učiteljstvu. Nadučiteljem na ljudski šoli v Budanjah je imenovan ondotni učitelj, g. Adolf Sadar. — Definitivno sta imenovana na svojih dosedanjih službenih mestih prov. učitelj g. Ivan Vuga v Nadanjem Selu in provizorična učiteljica, gđč. Karolina Burnik v Žireh. Vpokojena je učiteljica g. Fran-

čiška Wrus v Šiški. — Enorazrednice se ustanove v Novem Vinklju in Starem Vinklju. — Ljudski šoli v Naklem in Št. Jakobu ob Savi postaneta dvorazrednici. Učitelj pri Sveti Katarini nad Trbovljami, g. Adolf Pahor, je imenovan nadučiteljem. — Učiteljica gdčna. Karolina Kranjc pri Sv. Barbari v Halozah se poroči z učiteljem g. Rud. Kocmutom istotam. — Učitelj v Babinem polju, g. Teodor Schuller, je imenovan nadučiteljem v Hotederšici.

Zasebna deklinška ljudska šola v Šmihelu pri Novem mestu. Deželni šolski svet je dovolil, da se na petrazrednici šolskih sester v Šmihelu, ki ima pravico javnosti, otvori provizorični oddelek zaučenke, ki so več kot 4 kilometre od šole oddaljene in da se na tem oddelku poučuje po učnem načrtu za enorazrednice s poldnevni poukom in sicer dopoldne za gorenjo skupino, popoldne za doljeno skupino

Pedagoško društvo v Krškem je zborovalo dne 19. novembra ob izredno obilni udeležbi. Navzočih je bilo 54 učnih oseb. Udeleženci so najprej prisostvovali učni sliki „lastovica“, katero je razvila učiteljica Pavla Cirer v tretjem razredu Nato je podal učitelj Karl Humek učno sliko „krog“ po ameriški risarski metodi, brez pomožnih črt in drugih pripomočkov. Učitelji so si hkrati ogledali risbe učenk 5. razreda in meščanske šole. Po teh hospitacijah je otvoril c. kr. okrajni šolski nadzornik Ludovik Stiasny kot predsednik pedagoškega društva zborovanje. Meščanski učitelj g. Humek je kritikoval novo učno knjigo: „Risanje v ljudski šoli“. Predsednik pa je predaval: „Kako doseči pri računskem pouku samostojnost učencev.“ Domača zabava v gostilni Žener je zaključila zanimiv sestanek.

Drobtine.

(Pedagoško - katehitični tečaj v Solnogradu.) V ponedeljek 16. novembra popoldne je govoril vseučiliški profesor dr. Seydl o Levu Tolstojem. Slavno ime predavateljevo je privabilo toliko poslušavcev, da je bila velika dvorana skoro polna. Poleg pravih udeležencev, ki so se že preje prijavili za tečaj, je bilo mnogo poslušavcev iz najodličnejših solnograških krogov. Najpreje je predavatelj podal kratko sliko Tolstojevga življenja. Zanimivo je, kako nestalen je bil Tolstoj. Poprijel se je tega in onega opravila, toda zadovoljilo ga ni nobeno. V Kazanu se je učil orientalskih jezikov, kmalu pa se je posvetil pravnim studijam. Toda popustil je tudi to in se vrnil na očetovsko posestvo, kjer se je skoro pokmetil. Tudi tukaj ni našel zadovoljnosti. Gnalo ga je

v večje mesto. V Moskvi je začel prav lahkoživo življenje, srce pa mu je bilo še bolj prazno kot preje. Upal je, da bo v samoti našel zadovoljnost, katere je zastoj iskal v velikomestnem razkošnem življenju. Podal se je v Kavkaz in živel tu prav samotarsko. L. 1861. je vstopil v rusko vojno. To leto je izdal svoje prvo književno delo „Zgodovino čveterih stopenj v življenju“. L. 1862. se je oženil. Iz tega časa imamo njegov najboljši roman „Ana Karenina“. V svojih spisih je Tolstoj ostro napadal vero in zato ga je l. 1890. sv. sinod izobčil iz ruske cerkve. Tolstoj si je prikrojil krščansko vero prav po svoji volji. Njegovo glavno načelo se nam prvi hip res mora zdeti vzvišeno: Odreči se svetu in žrtvovati se za druge. Pravzaprav pa se skriva pri Tolstem za

tem načelom le velika mržnja do človeštva, posebno do moderne kulture. Kakor ima Nietzsche svojega „nadčloveka“, tako pozna Tolstoj samo propalice, vsa moderna kultura mu je gnila, zato jo je treba brezpogojno zavreči. Vse drugače sodi o moderni kulturi katoliški škof Kessler. Cerkev tudi pozna slabe plati moderne kulture in glede teh jo pobija, a priznava pa tudi njen velikansk napredek. Tolstoj je ustanovil v Jasnaji Polnaji šolo, katero je uredil prav po svojem sestavu. Tolstega metoda je negacija vsake metode. Mladina naj se prepusti popolnoma sama sebi. Kot vzgojeslovcu je Tolstemu vzor Rousseau.

Isti dan zvečer od 7—8 je govoril prof. Malfatti iz Inomosta. Učitelj je prvi zdravnik otrokom. Posebno škodljivi so zdravju šolske mladine strupi, katere izpuhneva človeški organizem, bakterije. prenaporno duševno delo in prevelika utrujenost živčevja. Predavatelj je posebno priporočal, naj se pospešuje krepko dihanje. Zato morajo otroci vedno ravno sedeti, šolska soba pa se mora pridno zračiti. Pobijal pa je predavatelj pretiran strah pred bakterijami. Strokovno je dokazal, da se človeški organizem že sam po sebi brani pred bakterijami.

Torek, 17. nov., 1/2 11—1/2 12. Ravnatelj dr. Hornich je izborno osvetlil tako zvano „prosvitljeno dobo“ od srede 18. stoletja dalje. Bila je to doba plitvosti v mišljenju in doba najpodlejšega samoljubja. Liberalizem in anarhizem sta otroka te samoljubne, sebične prosvitljene dobe. Pestalozzi se je najgorjih zmot svoje dobe obranil le vsled zmožnosti, ki jih je imel kot vzgojeslovec. Dr. Hornich je razpravljal tudi o vzgojeslovnih nazorih Rousseau-a, katerega je dobro označil kot gledališkega igralca. Da se je začelo poučevati v šoli skupno, zato imajo posebne zasluge šolski bratje, na Nemškem Becker in Hohne,

na Avstrijskem pa opat Felbiger in škof Kindermann.

Popoludne od 3—4 je razpravljajal dr. Hornich o vzgojeslovju 19. stoletja. Temelj je dal Herbart, izpopolnil pa je vzgojeslovje prof. Ziller. Ta je uvedel znane formalne stopnje. Zahteval je tudi, da se mora pouk ozirati pred vsem na duševne zmožnosti otrok. Delovati se mora najprvo na otroško domišljijo, pozneje še le more učitelj vaditi otroke v razumnem mišljenju in sklepanju. Zato začne poučevati s pravljicami, s časoma preide k zgodovinskim dogodkom in slednjič še le vodi otroke do samostalnega mišljenja. Žal da Herbart-Zillerjeva metoda ni prosta racionalistično-individualističnih zmot. Dvorni svetnik dr. Willmann je skušal popraviti Herbartov sestav. V svojem vzgojeslovju poudarja, da mora imeti vzgojitelj jednoten, nravno utemeljen smoter. Učitelj mora skrbeti, da vzbudi v učencih zanimanje za predmet in da preveva njegovo vzgojevalno delo duh sv. vere. Učitelj brez vzorov ne bo nikdar dober vzgojitelj.

Isti dan popoludne je dr. Willmann v 8. razredu dekliške meščanske šole pokazal, kako se dajo njegova načela izvršiti praktično. Predmet je bil „Stanovi človeške družbe“.

V torek ob 7. zvečer je nadaljeval prof. Malfatti svoje predavanje o šolski higijeni. Učitelju je treba posebno paziti, da se učencem okrepé sopila, da je zrak brez prahu in se pravočasno odstranijo vsakovrstni odpadki. Predavatelj je tudi ostro grajal način, kako se po višjih šolah izprašuje. Brez dvoma se škoduje s tem mladini na živčevju. Prof. Malfatti je posebno priporočal učiteljem, naj ne preoblagajo učencev z domačimi nalogami. Tudi trdijo strokovnjaki, da mladina ne more več kot 20 minut vztrajati v pazlji-

vosti. Zato naj bi se uvedli večkratni odmori.

V sredo ob $\frac{1}{2}9$ dopoludne je nastopil prefekt v Oberhollabrunn-u modr. Hofer. Predaval je o „starih in novih potih v katehetskem pouku“. Kristus mora biti vzor vsakemu učitelju. Gospodov pogovor s Samaritanko in Nikodemom, njegov govor na gori in na jezeru je za vse čase vzgled, kako se mora učitelj prilagoditi predmetu in zmožnosti svojih poslušavcev.

Ob $\frac{1}{2}11 - \frac{1}{2}12$ je dr. Hornich izborno zavračal načela liberalizma. V disciplinarnem oziru lahko kaže liberalizem svoje uspehe, značaja in srca pa njegova načela nikdar ne bodo oblažila. „Človeštvo od-tujiti krščanstvu“ to je smoter, za katerem teže framasoni z liberalnimi načeli. Navdušenega katolika in izbornega govornika so slušatelji poplačali z burnim odobravanjem. Prejšnji dan je imel dr. Hornich s kakimi 60 svojih slušateljev vednostno razpravo.

Popoludne ob 5. se je zbralo v veliki dvorani nenavadno mnogo rednih slušateljev in gostov, med njimi c. kr. deželni šolski nadzornik dr. Loos. Dr. Willmann je razpravljaval o takozvani psihologični metodi. Zavreči se ta metoda ne sme, ogibati pa se je treba pretiravanja. Več logike v pouku in manj psihologije.

V četrtek 19. nov. od 9—10 dopoludne je govoril prefekt Hofer o knjigi učitelja Schuberta (v Würzburg u) „O novih potih v pouku“. Schubert svetuje, naj bi se vsa katehetska snov podala otrokom z zgodbami. Toda to je večkrat popolnoma nemogoče.

Ob $\frac{1}{2}11$ je nastopil P. Wildauer. Kot strokovnjak je opisal pomen liturgije pri katehetskem pouku. Žal, da ljudstvo nima več pravega zmisla za pomenljivo katoliško liturgijo, ki v resnici blaži srce.

Popoludne ob $\frac{1}{2}5 - \frac{1}{2}6$ je razpravljaval dvorni svetnik dr. Willmann o analitičnem in sintetičnem učnem načinu. Najboljše

se zdi predavatelju genetično razlaganje. Učencem je treba podati razvoj pojma; vendar pa to ni mogoče vselej.

Slavnostni večer v četrtek 19. novembra na čast kardinalu Katschthalerju, ki se je ravno kot novi kardinal povrnil iz Rima. Na govorniški oder je stopil dr. Treuttler iz Würtemberga. V šaljivem govoru je dokazal, da je pedagoški tečaj že nekako katoliško vseučilišče. Pri predavanjih so bile zastopane vse štiri fakultete. Lahko bi primerjali ta tečaj srednjeveškim visokim šolam, kjer so pred slavnimi učitelji sedeli celo osiveli možje. Tudi pri pedagoškem tečaju so bili zastopani malone vsi sloji. Celu ud cesarske hiše, princi, opatje, visoki uradniki, duhovniki so se udeleževali predavanj. Pedagoški tečaj se lahko ponaša tudi z najmodernejšim med modernim - s slušateljicami. Govornik je izrekel najtoplejšo zahvalo kardinalu. Gotovo pride dan, je vskliknil navdušeno dr. Treuttler, ko se bo vresničilo katoliško vseučilišče, katerega predpodoba je pedagoški tečaj. Dr. Willmann je primerjal tečaj z električnem izpranjenjem. Temu sledi sicer blisk in grom, razširja pa vendarle prijeten ozon in sčisti zrak. Kardinal je vse zasluge za pedagoški tečaj odstopil dvornemu svetniku dr. Willmannu, kateremu je v priznanje podaril dragocen prstan. Odboru in vsem, ki se posebno trudijo za vseučilišče, je prinesel iz Rima sličice Pija X. s papeževim podpisom. — Pedagoški tečaj je poslal brzojavke Njegovemu Veličanstvu, c. kr. visokostima nadvojvodama Francu Ferdinandu (burno odobravanje!) in Ludoviku Viktorju. Zabavni večer je vodil spretno dr. Schofer. Pri tem se je oglasil tudi „najmlajši slušatelj“ 82 letni prof. Anthaler. Gotovo ostane ta prijeten in lep večer vsem nezbrisno v spominu.

V petek 20./11. od 9—10 je razpravljaval prefekt Hofer „o novi učni metodi

v katehetskem pouku“, katero imenuje monakovsko katehetsko društvo psihologično. Ta metoda podaja učencem učno snov v primerni zgodbi. Nato sledi razlaga, v katero se vpletejo besede katehizma. Posebno poudarja ta metoda uporabo za sedanje razmere v življenju. Ponavljalo naj bi se ne sistematično, marveč samo o priložnosti. Po tej metodi so uravnane Henrik Stieglitzeve kateheze, ki bi se pa po predavateljevem mnenju lahko skrajšale za polovico. Predavatelj je to metodo toplo priporočal, posebno uporaba za življenje je predvsem v višjih razredih nujno potrebna. Čeprav nekateri v teoriji te metode ne zagovarjajo, v praksi se vendar ravnajo po nji.

Od $1/2_{11}$ — $1/2_{12}$ je p. Wildauer nadaljeval o vzgojeslovnem pomenu liturgije. Sv. obredi nam posredujejo milost in nam predstavljajo nadčutne verske resnice v čutni obliki. Zato jih noben katehet ne sme prezreti. Glavni smoter mora biti katehetu, da navaja mladino k življenju po veri, zato je pa potrebno, da razlaga vzvišen pomen katoliških cerkvenih obredov. Posebno je priporočal p. Wildauer za katehetskí pouk življenje svetnikov.

Popoldne od $1/2_5$ — $1/2_6$ je podal dvorni svetnik dr. Willmann razvoj didaktike iz dialektike in logike. Dialektika starih Grkov je učila umetnost, pojasnovati pojme. Na tem temelju je zahteval Augustin, še bolj pa Tomaž Akvinski, da učenec sam deluje. Ravno v tem oziru prekašajo šolastiki — česar pa naši moderni nočejo vedeti, ker niti ne poznajo šolastičnih del — za veliko moderne didaktike. Šolastiki imajo posebno zaslugo, da so znali uporabiti za svoje krščanske spise modroslovje starega veka. Zavrača pa dr. Willmann najodločneje, kar trdi Schelling, da je bilo poganstvo le anticipacija krščanstva.

V soboto 21./11. je končal prefekt Hofer predavanje „o starih in novih potih v katehetskem pouku“. Predavatelj je poudarjal, da nikakor ne označuje samo ene metode kot jedino pravo. Pri pouku se je vedno treba ozirati na učence. Glavna stvar pa je oseba kateheta, njegove osebne zmožnosti, njegov značaj. Določene metode nikdar ne smejo biti okovi za kateheta. Prefekt Hofer je še omenil, da se za katehetskí pouk dajo dobro porabiti primere iz narave in nasprotja. Poudarjal je posebno, naj katehet ne pozabi na uporabo verskih resnic za življenje. Dolge, preveč zanimive zgodbe pa navadno nimajo uspeha.

Po govoru se je vnela živahna razprava, pri kateri so se omenjale različne hibe takozvane psihološke metode. Sploh se pa mora priznati, da imajo monakovski katehete mnogo zaslug za dobro katehetskó poučevanje. Po predlogu dr. Willmanna se je jednoglasno sklenilo, naj se odslej tudi v katehetskem slovstvu izraza „analiza“ in „sinteza“ rabita v istem pomenu kot v logiki.

Od $1/2_{11}$ — $1/2_{12}$ je podal p. Wildauer nekaj praktičnih nasvetov, kako naj se obravnava v šoli liturgika. Posebno je priporočal liturgične stenske podobe, katere je izdal dr. Swoboda. Dobro bo katehetom kot pomoček za pouk v liturgiki služila Schott-ova knjiga „Vesperbuch und Messbuch der kath. Kirche“ in pa znani „Goffine“.

Popoldne od $1/2_5$ — $1/2_6$ je podal dvorni svetnik dr. Willmann svojim slušateljem in slušateljicam navodila, kako naj v posameznih učnih predmetih pomagajo do veljave logiki. Posebej je obravnaval v tem oziru slovnico, matematiko, logiko in verouk. Krasno je govoril o katoliškem katehizmu in njegovi logični sestavi. Slednjič je naznanil, da se bodo tiskala vsa

predavanja, katera so imeli različni predavatelji pri pedagoškem tečaju.

Nedelja je bila odločena za počitek, ki je bil tembolj potreben, ker je imelo več slušateljev v soboto zvečer pri dvornem svetniku dr. Willmannu strog kolkvij.

V ponedeljek 23./11. od 9—10 dopoldne je govoril zopet vseučilišni profesor dr. Seydl. Razpravljal je o razmerju, v katerem je Herbartovo modroslovje do njegove pedagogike. Samo krščanstvo pozna pravo razmerje med umom in voljo, med vedo in vestjo. Krščanstvo jedino more zabraniti, da pri razvoju razuma ne ostane srce mrzlo in prazno. Krščanstvo vzgaja še sedaj može vede, kremenite značaje, hkrati pa tudi dobrodušne in blage ljudi.

Popoludne od 1/25—1/26 je obravnaval dr. Seydl „nadčloveka“ Nietzsche-ja. Predavatelj je izborno naslikal značaj Nietzschejevih nazorov in pokazal, da se v teh nazorih javlja popolno brezboštvo in strastno sovraštvo do krščanstva. Celo možje liberalnega mišljenja priznavajo, da se v Nietzsche-jevih nazorih jasno kaže duševna bolezen tega „nadčloveka“. Jezik Nietzsche-jev je res omamljivo lep, sicer je pa Nietzsche v najstrožjem protislovju z vsem, kar je človeku svetega.

Pri zadnjem večernem sestanku je govoril dvorni svetnik dr. Willmann o Lessingovem „Nathan der Weise“. Lessing je v tem delu zapustil staro, pesniško vzvišeno krščansko naziranje. „Nathan der Weise“ je polen mržnje do krščanstva, Židom pa prijazen. Po Lessingovih nazorih ima vsaka vera svoje blage značaje, le krščanstvo je brez njih.

S tem je bila končana lepa vrsta predavanj. Kardinal knez nadškof Katschthaler se je še enkrat zahvalil profesorjem in slušateljem in zaklical vsem: Na svidenje! Prav prisrčen je bil zadnji večerni

prijateljski sestanek, pri katerem so govorili prof. Seydl, ravnatelj Moser, princ Edvard Lichtenstein i. dr.

Tako se je zvršil pedagoško-katehitični tečaj. Dokazal je, da imajo „nazadnjaški“, „mračni“ katoliki v svojih vrstah veleume prve vrste. Vpisalo se je za tečaj blizu 500 slušateljev in slušateljic. Brez dvoma bo imel pedagoško-katehitični tečaj najlepše vspehe.

Izjave o učiteljstvu. Z divjo besnostjo so se zagnali nekateri učitelji, na čelu jim „Učiteljski Tovariš“, v boj zoper kat. narodno stranko, nevedoč, da s tem le škodujejo svojim stanovskim interesom. „Tovariš“ prinaša v vsaki številki polno laži zoper poslanca Jakliča in „klerikalno stranko“. Ker pa ne kaže zavračati vseh neumnosti, ki jih ta list predlaga svojim čitateljem, zato raje priobčujemo izjavi dveh poslancev katoliško-narodne stranke o ureditvi učiteljskih plač in o razmerju kat. stranke do učiteljstva. V tem oziru je zlasti pomenljiv govor dr. Šusteršiča, ki je izjavil na shodu v Trnovem dne 22. t. m. sledeče: Del učiteljstva s posebno slastjo drži v lastno škodo z liberalno stranko. Ker pa mi ne maramo tistih liberalnih učiteljev, ki psujejo, kričé nekateri seve liberalni listi, da smo nasprotniki učiteljskega stanu, dočim je res, da liberalcem ni dejansko nič za učiteljstvo in da se vsak liberalec smatra visoko nad učiteljem. Liberalcem še nikdar ni prišlo na um, da bi v svojem sigurnem okraju kandidirali učitelja. Ker pa mi spoštujemo pošteno učiteljstvo, dali smo mu zastopstvo v dež. zboru. Kaj je bila posledica? Ker je učitelj-poslanec Jaklič imel pogum, da se ni vklonil sedanjemu našemu narodu pogumnemu sistemu, hočejo ga na vsak način uničiti. Ali je to spoštovanje do učiteljstva, da se mu prepričanja ne pusti? Mi nismo

proti osebnemu prepričanju posameznih učiteljev, če dostojno zastopajo svoje prepričanje, in če pridemo mi do večine, kar se gotovo prej ali slej zgodi, liberalno učiteljstvo radi svojega mišljenja ne bo preganjano. Liberalci pa srdito preganjajo vsakega, kdor ne trobi v njihov rog. (Burno odobravanje.) Klika par kričacev hitro avanzira, dočim drugi reveži, ki niso od tiste klike in ki so tudi dobri učitelji, ostanejo zadaj, vendar pa še vedno trobijo v liberalni rog in res mislijo, da se bo med cedil, če še dalje ostane v naši deželi liberalno gospodarstvo. Doslej ni bila liberalna skrb za učiteljstvo prida in tudi ne bo! Govori se o povišanju učiteljskih plač na deželne stroške. Deželno gospodarstvo je tako zavoženo, da so liberalni dežel. gospodarji že letos hoteli zvišati doklade; kako bi jih pa morali še zvišati, ako bi se zboljšale učiteljske plače na deželne stroške! Že sedaj manjka nad 800.000 kron. Jaz pravim in na vsakem shodu poudarjam, da so učitelji slabo plačani (Klici: „Dobri učitelji so slabo plačani!“), na račun kmeta pa učiteljskih plač ne moremo zvišati. Da je učiteljstvo na slabem, kriva je država, ki je uredila šolstvo po svoji glavi, plačati ga pa noče. Dežela nima kje vzeti, stroški za šolstvo so se zadnja leta potrojili, da se pa učiteljem pomore, je dolžnost države dati za to sredstva. Država naj uredi poseben šolski zakon na premožnejše stanove, na tiste, ki imajo velike dohodke. (Klici: „Zakaj tega nočejo liberalni mogotci, če jim je toliko za učiteljstvo? Tisti učitelji, ki ne vidijo, da se liberalci le radi svojih žepov temu upirajo, so slepi.“) Jaz ne govorim zase, jaz bom moral tak davek sam plačati, a kmeta se ne sme več obremeniti. (Hrupno pritrdjevanje.) Laž, popolna laž je pa, kar piše zadnji „Učiteljski Tovariš“, da smo v

našem klubu govorili o regulaciji učiteljskih plač in da so iz mej 16 poslancev bili za sboljšanje samo štirje! Tisti, ki je to pisal, je slišal travo rasti! Vsaki seji sem predsedoval, a tega, kar trdi „Učit. Tovariš“, ni bilo. Zadnji „Učiteljski Tovariš“ zopet psuje, kar se dá. Če mislijo liberalni učitelji, da koristijo svojemu stanu, naj psujejo dalje, mi pa ostanemo na stališču, da dokler liberalno učiteljstvo ne dá zadoščjenja za te psovke, toliko časa vprašanje o zboljšanju učiteljskih plač ne pride v razgovor. Ljudje okoli „Učit. Tovariša“ naj le psujejo, svojim tovarišem ne bodo koristili. Mi svojih opazk ne naperjamo na vse učiteljstvo, ampak samo na one, ki s psovkami tako ponižujejo učiteljstvo, kakor kaže „Učiteljski Tovariš“. — Slično je tudi govoril poslanec Jaklič na shodu v Dobrepoljah: Proti naši stranki hujskajo sedaj učiteljstvo, češ, da smo mi zakrivali, da učiteljem niso zvišane plače. Sam sem učitelj in sam najbolj čutim, kako beraško smo učitelji plačani, a jaz sem popolnoma prepričan, da tudi, ko bi bili katoliško-narodni poslanci držali roke na klopi in gledali liberalce, kako ti „delajo“, in jih pustili v miru, bi liberalni večini v tem zasedanju niti na misel ne prišlo plače učiteljem zboljšati. Prva skrb bi jim bila pokriti deficit v deželnem gospodarstvu, ki znaša že nad pol milijona kron, in urediti finance. Zato je nesramno, da se predbaciva katoliško-narodni stranki, da je uprizorila obstrukcijo zaradi regulacije učiteljskih plač, ko vendar že vsak ve, da je obstrukcija rodila odpor liberalne večine, ki neče priznati brezpravnemu ljudstvu volivne pravice. Nevarno pa je — ne za našo stranko, ampak za učiteljstvo, katero so liberalci nahujskali proti ljudstvu, da nastopajo učitelji sedaj proti volivni reformi in našim po-

slancem. Volivna reforma je ključ do regulacije učiteljskih plač. V interesu učiteljstva je vendar, da se v tem vprašanju pridružuje ljudstvu in zahteva, da se ta ljudska zahteva hitro realizuje. Ako učiteljstvo pod vplivom pisarjenja po liberalnih listih govori, da naše ljudstvo še ni zrelo za splošno in enako volivno pravico, bije učiteljstvo samo sebe po zobeh. Jaz sem prepričan, da ljudska šola že daje toliko podlage, da se more potem ljudstvo s pomočjo časopisja in shodov dovolj politično izobraziti. Gotovo pa je, da, ko bi ljudstvo hotelo imeti liberalne učitelje za svoje zastopnike, bi ne kvasil takih neumnosti. S tistim strastnim nasprotovanjem proti poslancem katoliško-narodne stranke si zapravlja učiteljstvo vse simpatije pri njih. Nihče ni dolžan psok s prijaznostjo povračati. Treba je dobre volje vseh poslancev, ker pri regulaciji je treba složnega sodelovanja vseh strank. Krik in vik liberalnih učiteljev ne bo prisilil katoliško-narodnega kluba h kapitulaciji. Te izjave so dovolj jasne. Želeti je, da bi vsaj treznejši elementi med učiteljstvom spoznali, da ne gre liberalcem na ljubo žrtvovati interes in ugled svojega stanu.

Znamenitosti iz računstva. I. Znamenitost številke 9. Ako pomnožiš številko 9 s katerokoli si bodi ednico, dobiš v množini dve številki, kateri sošteti daste ravno 9; n. pr.: $9 \times 2 = 18$; $1 + 8 = 9$. — $9 \times 3 = 27$; $2 + 7 = 9$. — $9 \times 4 = 36$; $3 + 6 = 9$. — $9 \times 5 = 45$; $4 + 5 = 9$. — $9 \times 6 = 54$; — $5 + 4 = 9$. — $9 \times 7 = 63$; $6 + 3 = 9$. — $9 \times 8 = 72$; $7 + 2 = 9$. — $9 \times 9 = 81$; $8 + 1 = 9$. — II. Znamenitost števila 73. Ako pomnožiš to število zaporedoma z: 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30 in postavljaš množino pod množino, najdeš, da se vrstijo pri

desni roki (stopnja ednic) od 9 zaporedoma dol do 0. — Dalje dajo v prvih peterih številnih soštete ednice in desetice zaporedoma števila: 10—14; in poslednjič dajo krajna števila na levi strani v prvih petih številnih ravna (gerade); v drugih petih pa neravna (ungerade) števila. Da se to lažje umé, naj sledijo tu zaporedoma vse množine:

$73 \times 3 =$	219
$73 \times 6 =$	438
$73 \times 9 =$	657
$73 \times 12 =$	876
$73 \times 15 =$	1095
$73 \times 18 =$	1314
$73 \times 21 =$	1533
$73 \times 24 =$	1752
$73 \times 27 =$	1971
$73 \times 30 =$	2190

Take naloge so mladini za pouk in hkrati za zabavo. Jos. Levičnik.

Položaj izšolanih učiteljic na Hrvaškem. „Krščanska škola“ piše: Vedno in vedno se prerešeta vprašanje o ogromnem številu izučenih, a ne nameščenih učiteljic. Veliko jih je (do 600), zelo je tužen njihov položaj in slab, da, ničeven njih pogled v prihodnjost. Hrvatske novine so začele razmotrivati, kako bi se moglo temu opomoči. Pravijo, naj se za nekaj časa zapró ženske preparandije. Kaj bi to pomenilo? Ne bi-li bilo to nazadovanje? Brez dvoma, kajti morebiti bi se za dolgo prenehalo s poučevanjem in vzgajanjem učiteljic za ljudske šole, prekinilo enakomerno napredovanje toliko potrebnih ženskih učiteljskih šol, in vzela bi se če tudi neznatnemu številu deklic prilika, da si prisvojijo naobraženost, ki je najbolj primerna ženski naravi in njihovemu poklicu v človeški družbi. Največ, kar bi se v tem oziru moglo dopustiti, je, da bi se omejilo število učenk na ženskih pripravnicah, kakor je to visoka vlada storila letošnje leto na samostanskem ženskem

učiteljišču. Drugače temu ni mogoče pomoči, kakor če se vstanovi več toli potrebnih šol za dekllice. Pri nas (na Hrvatskem) je mnogo velikih in premožnih občin, kjer ni niti ene dekliške šole. Brez dvoma je to škodljivo, in z vstanovitvijo tako potrebnih šol po takih krajih bi bilo pomagano i narodu i nenameščenim učiteljicam, to je čisto jasno. Toda ta posel se ne sme prepustiti samovolji raznih nižjih oblasti, ker sicer je vse zastoj! Znana nam je velika občina s tremi katoliškimi župnijami, a brez ljudske dekliške šole. Tam je za eno župnijo že prejšnji ban Hedervary podpisal odlok za gradbo šole in tudi vlada je dala že neko podporo, a tega je že petnajst let, in vse je ostalo pri starem radi nekega nesporazumljenja. Pri tem ne smemo pozabiti, da se pogosto čini šoli velika krivica, če se za časa bolezni kakega učitelja nameščajo ljudje, ki nimajo zato nobenih sposobnosti, prazno glavo in mrzlo srce, kakor bi ob takih prilikah vsaj za nekaj časa ne mogli izboljšati žalostnega stanja učiteljic, ki so vendar vsestransko usposobljene. A temu ni kriva vlada, ampak nižje oblasti, ki pogosto kakor mačeha postopajo s šolami. Naj novi šolski zakon ne velja samo na papirju, ampak naj se ostvarja tudi v dejanju in sicer v polnem obsegu, pa se bo obrnilo na bolje! Zakaj imamo mi Hrvatje denar za vse prej nego za ljudske šole?

Boj proti alkoholizmu na Ogrskem.

Naučni minister dr. Vlašić je izdal dve važni naredbi, s pomočjo katerih bi se prišlo v okom važnemu vprašanju o alkoholizmu pri šolski mladeži. Poskrbel je pred vsem zato, da se čtivo že v prvem početku uredi v tem smislu. Prva naredba ukazuje, da se mora v pravila mladeniških društev vsprejeti točka, da ima društvo tudi namen priučevati mladino, ki ni več

dolžna obiskovati šole, zmernemu življenju ter jo odvracati od gostilen in drugih sličnih zabavišč. Druga odredba na vse občine in šolska nadzorništva številka 28.857 se glasi: Ni potreba na dolgo in široko razkladati, kako je nezumno uživanje močnih pijač pogubno za telesno in duševno zdravje človekovo ter za vse njegovo moralno življenje. Ako to uživanje postane navada, uničuje zdravje človekovo, jakost njegove volje, morale, celega organizma, ruši mir v družini, in zaradi tega propadajo moralno in stradajo marsikatero pomilovanja vredne družine. Čas razvoja postane po uživanju alkohola najpogubnejši širitelj pijanstva, zato se morajo upotrebiti vsa sredstva, da se mladež očuva te strasti. Ministerstvo za nauk in bogočastje je priobčilo že pred več leti kr. nadzornikom odredbo, po kateri je deci obojega spola pred petnajstim letom, torej šolski mladini zabranjeno zahajati v krčme in obiskovati javne plesne zabave. Izdana je bila ta odredba z namenom, da bi občine vzdramila, da bi izdale slične ukrepe. Ker mi mnoge občine še ničesar niso naznanile o tej stvari, zato zahtevam, da dokažejo tudi, kdaj so bile njihove odredbe od vlade potrjene. Ako take odredbe še ni, zahtevam, da jo, oziraje se na ukaze Heveškega komitata, izdajo in prepovejo mladeži pred 15. letom obiskovati krčme in mesta javnih zabav ter mi do konca leta predložé svoje odredbe v odobrenje in poročilo, so-li načrt prejele ali ne. Odredba Heveškega komitata, ki o njej minister govori, se glasi: § 1. Radi javnega miru, javne npravnosti in npravnega zdravstvenega stanja je zabranjeno v obsegu komitata Heves deci, ki še ni dovršila 15. leta, obiskovati krčme, pivnice in plesne zabave. — § 2. Kdor prestopi to prepoved, se kaznuje po § 1. z. čl. XL. 1879. z globo 100 K na korist siromakov

in sicer: a) gostilničar, lastnik pivnice ali žganjarne ali oni, ki prireja javni ples in dovoli, da se tam mudi otrok pred izpolnjenim 15. letom; b) stariši oziroma njih namestniki, ki deco na take kraje jemlje seboj. — § 3. Oni stariši, ki so primorani hrano dobivati v gostilni, se ne pregreše zoper ta zakon. — § 4. Stroga dolžnost občine je, da pazi na izvršitev te odredbe in vsako prekršitev naznani okrajnemu sodniku. — § 5. Ta odredba

se ima nabiti in razglasiti po vseh občinah po tamošnjem običaju, nabiti se mora tudi po vseh gostilnah, da jo morejo gostje vsaki čas čitati. Gostilničar, ki na to ne pazi, bo kaznovan z globo 100 K na korist sirotinskemu zakladu. § 6. V slučaju prestopka ima soditi v prvi instanci glavni mestni sodnik dotičnega okraja, v drugi podžupan, v tretji pa kr. ogrsko ministerstvo notranjih zadev.

V a b i l o.

Drugi redni občni zbor „Slovenske Šolske Matice“ bo v nedeljo, dné 27. decembra 1903 ob 10. uri dopoldne v „Mestnem Domu“ v Ljubljani po nastopnem dnevnem redu:

1. Pozdrav predsednika.
2. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
3. Poročilo blagajnikovo o dosedanji denarni upravi.
4. Odobrenje računov o društvenem gospodarstvu.
5. Proračun za prihodnja tri leta.
6. Odobrenje poslovnika.
7. Govor ravnatelja g. H. Schreinerja o prihodnji smeri društvenega delovanja.
8. Volitev a) 9 odbornikov in treh namestnikov, b) treh presojevalcev računov.
9. Nasveti posameznih članov, ki pa se morajo vsaj do 5. decembra 1903 naznaniti odboru, da jih poprej odobri in postavi na dnevni red.

Ob 2. uri popoldne bo istotam predavanje profesorja g. V. Bežka o razvijajoče-upodabljaljoči metodi.

Po treh letih bo stopil odbor zopet pred društvene člane, da jim poda verno sliko o svojem delovanju v prvi triletni upravni dobi in da prejme od njih navodila za bodočo dobo. Zato vabi odbor vse p. n. društvenike, da se v kolikor možno obilem številu udeleže občnega zbora.

Odbor „Slovenske Šolske Matice“ v Ljubljani

dné 10. novembra 1903.

H. Schreiner
predsednik.

Fr. Gabršek
tajnik.

Op. Obenem se naznanja, da izidejo letošnje društvene knjige meseca decembra. Zato naj nemudoma pošlje letnino (4 K), kdor želi biti še uvrščen v imenik, ki se ravnokar dotiskuje. Zlasti prosimo gg. poverjenike, ki še niso poslali letnine, da storé to brez odloga.

O d b o r.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.